Iepirkumu uzraudzības birojs

Saimnieciski visizdevīgākā piedāvājuma vērtēšanas kritēriji

Publisko iepirkumu likuma (turpmāk – PIL) 51. pants[1] regulē piedāvājumu izvērtēšanas kritēriju noteikšanu iepirkuma nolikumā. Regulējums pārņemts, ievērojot Direktīvā 2014/24/ES[2] noteiktās prasības. Direktīvas 2014/24/ES 90. apsvērumā uzsvērts, ka, "lai sekmētu orientēšanos uz augstāku kvalitāti publiskajā iepirkumā, dalībvalstīm vajadzētu atļaut aizliegt vai ierobežot tikai cenas vai tikai izmaksu kritērija izmantošanu, lai izvērtētu saimnieciski visizdevīgāko piedāvājumu, ja tās uzskata, ka tas ir vietā." Attiecīgi PIL 51. pants nosaka kvalitātes kritēriju un aprites cikla izmaksu (PIL 52. pants) vērtēšanu publiskajos iepirkumos. PIL 51. pantā ir noteiktas arī tās jomas, kurās pasūtītājiem papildus cenai jāvērtē ar līguma izpildes kvalitāti vai energoefektivitāti saistītus piedāvājuma izvērtēšanas kritērijus. Regulējuma mērķis ir veicināt specifiskas un detalizētas tehniskās prasības iestrādāt piedāvājumu vērtēšanas kritērijos, tādējādi palielinot piegādātāju konkurenci, kas rezultēsies piedāvājuma ar labāko cenas un kvalitātes proporciju izvēlē, un līdz ar to efektīvākā pasūtītāja resursu izlietojumā.

Šajā skaidrojumā Iepirkumu uzraudzības birojs vērš uzmanību uz aspektiem, kas saistīti ar PIL 51. panta piemērošanu, kā arī sniegs informāciju par tīmeklī pieejamajiem resursiem saistībā ar saimnieciski visizdevīgākā piedāvājuma kritēriju noteikšanu. *(Precizēts 16.06.2026.)*

Vienlaikus svarīgi ievērot, ka saimnieciski visizdevīgākā piedāvājuma noteikšanas kritēriji ir ar līguma priekšmetu saistīti saimnieciskie un kvalitātes kritēriji, kas pasūtītājam ļauj atlasīt to piedāvājumu, kas piedāvā labāko cenas un kvalitātes attiecību. Tāpat svarīgi atcerēties, ka saimnieciski visizdevīgākā piedāvājuma vērtēšanas kritēriju ietvaros nedrīkst vērtēt paša pretendenta pieredzi. Būtu jāņem vērā, ka, jo augstāka kritērija vērtība, jo skaidrāk definētam tam jābūt.[3] PIL nenosaka kritēriju īpatsvaru.

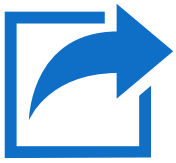
[1] Skaidrojumā lietotas atsauces un skaidrots PIL, taču jāņem vērā, ka skaidrojums pēc analoģijas attiecas arī uz Sabiedrisko pakalpojumu sniedzēju iepirkumu likuma 57. pantu.
[2] Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2014/24/ES (2014. gada 26. februāris) par publisko iepirkumu un ar ko atceļ Direktīvu 2004/18/EK Dokuments attiecas uz EEZ;
[3] Sk. Senāta 2015.gada 2.aprīļa sprieduma lietā Nr. SKA-52/2015 (A420602012) 9.punktu.

[I] PIL 51. panta pirmā un otrā daļa nosaka saimnieciski visizdevīgākā piedāvājuma noteikšanas veidu uzskaitījumu - cenu, izmaksas vai to kombināciju ar kvalitātes kritērijiem. *(Precizēts 16.06.2026.)*

PIL 51. panta otrajā daļā paskaidrots, ka *saimnieciski visizdevīgāko piedāvājumu var noteikt pēc*:

1) *cenas. Šādā gadījumā vērtē preču, pakalpojumu vai būvdarbu iegādes cenu;*
2) *izmaksām. Šādā gadījumā izmanto efektivitātes pieeju, piemēram, vērtējot aprites cikla izmaksas;*
3) *1. punktā minētās cenas vai 2. punktā minētajām izmaksām un ar iepirkuma līguma priekšmetu saistītiem kvalitātes kritērijiem. Ja cena vai izmaksas saskaņā ar tiesību aktiem ir fiksētas, pasūtītājs vērtē tikai kvalitātes kritērijus. Nosakot ar iepirkuma līguma priekšmetu saistītus kvalitātes kritērijus, ņem vērā, piemēram:*
    a. *kvalitāti, tai skaitā tehniskās priekšrocības, estētiskās un funkcionālās īpašības, piekļūstamību, atbilstību universālajam dizainam, sociālās un vides aizsardzības prasības, inovatīvos raksturlielumus un pārdošanas nosacījumus,*
    b. *iepirkuma līguma izpildes vadības struktūru un iesaistītā personāla kvalifikāciju un pieredzi, ja iepirkuma līguma izpildes kvalitāti var būtiski ietekmēt iesaistītā personāla kvalifikācija un pieredze,*
    c. *pēcpārdošanas pakalpojumus un tehnisko palīdzību, piegādes noteikumus (piemēram, piegādes datumu, piegādes procesu un piegādes periodu vai piegādes pabeigšanas periodu).*

Jāņem vērā, ka PIL 51. panta otrās daļas 3. punktā paredzēts, ka gadījumā, ja saimnieciski visizdevīgākā piedāvājuma noteikšanā tiek izmantota cena vai izmaksas un ar iepirkuma līguma priekšmetu saistīti kvalitātes kritēriji **un ja šī cena vai izmaksas saskaņā ar tiesību aktiem ir fiksētas**, tad pasūtītājs vērtē tikai kvalitātes kritērijus.

Šis princips nav pasūtītāja privilēģija kā tāda, bet šiem gadījumiem ir jābūt noteiktiem konkrētās nozares regulējošajos normatīvajos aktos. Minētais regulējums piemērojams situācijās, ja pasūtītājs konstatē, ka kādā normatīvajā aktā ir noteikta konkrēta samaksa par kādu preci vai pakalpojumu, piemēram, tie varētu būt medikamentu iepirkumi, attiecībā uz kuriem konkrētās jomas tiesību aktā ir noteikta konkrēta samaksa par šo preci vai pakalpojumu.

[II] PIL 51. panta 3.[1] daļā noteiktas četras iepirkuma līguma priekšmetu grupas, par kurām, slēdzot līgumu, pasūtītājs piedāvājumu salīdzināšanai un izvērtēšanai nav tiesīgs izmantot tikai cenu. Jāuzsver, ka šis regulējums **nenosaka izsmeļošu vērtējamo kritēriju uzskaitījumu**, bet dod tiesības pasūtītājiem noteikt arī citus kritērijus, lai iegūtu savām vajadzībām atbilstošas preces, pakalpojumus un būvdarbus, kas nodrošina saimniecisko izdevīgumu ilgtermiņā.

Piedāvājumu salīdzināšanai un izvērtēšanai (tostarp PIL 9. panta kārtībā rīkotā iepirkumā) pasūtītājs nav tiesīgs izmantot tikai cenu, ja iepirkuma līgumu slēdz par:

Projektēšanu vai apvienoto projektēšanu un būvdarbiem. Šādā gadījumā papildus cenai pasūtītājs izvērtē arī citus kritērijus, piemēram, tādus, kas saistīti ar vadošā personāla kvalifikāciju un pieredzi, ja vien šādas prasības nav izvirzītas kā kvalifikācijas prasības, vai BIM izmantošanu, vai piedāvāto risinājumu energoefektivitāti. Pasūtītājs var noteikt kādu no normā uzskaitītajiem piemēriem vai arī noteikt citus ar iepirkuma līguma priekšmetu saistītus saimnieciskā izdevīguma kritērijus.[4] *(Precizēts 16.06.2026.)*

Nosakot kritērijus attiecībā uz vadošā personāla kvalifikāciju un pieredzi, pasūtītājam jāatceras, ka saimnieciski visizdevīgākā piedāvājuma vērtēšanas kritērijus var noteikt tikai tādus kritērijus, kas netiek vērtēti kvalifikācijas prasību ietvaros. Attiecīgi saimnieciski visizdevīgākā piedāvājuma vērtēšanas kritērijos pasūtītājs nevar vērtēt, piemēram, tieši to pašu vadošā personāla kvalifikāciju, kas tiek vērtēta kvalifikācijas prasību ietvaros. Taču pasūtītājs saimnieciski visizdevīgākā piedāvājuma vērtēšanas kritērijos var vērtēt citu, kvalifikācijas prasību ietvaros nevērtētu, vadošā personāla kvalifikācijas vai pieredzes aspektu.[5]

Atgādinām, ka, ja iepirkuma ietvaros tiek vērtēta vadošā personāla kvalifikācija un pieredze, līguma izpildes laikā pasūtītājam rūpīgi jāseko līdzi, lai šie iepirkuma norisē vērtētie speciālisti arī praktiski tiek iesaistīti konkrētā līguma izpildē.

Atgādinām, ka pretendenta pieredzi saimnieciski visizdevīgākā piedāvājuma vērtēšanas kritēriju ietvaros vērtēt nedrīkst.

Elektroenerģiju patērējošām precēm vai produktiem (publiskā piegādes līgumā). Šādā gadījumā papildus cenai pasūtītājs izvērtē vismaz tos kritērijus, kas saistīti ar preču vai produktu elektroenerģijas patēriņu to paredzamajā lietošanas laikā.

Ar elektroenerģiju patērējošām precēm saprot tādas preces vai produktus, kas pieslēdzami elektrotīklam un kuru elektroenerģijas patēriņam ir būtiska ietekme uz ekspluatācijas izmaksām (ekspluatācijas izmaksas galvenokārt veido patērētā elektroenerģija), un nevis, piemēram, tādas preces un produkti, kur elektroenerģija nepieciešama tikai kādas atsevišķas papildu funkcionalitātes nodrošināšanai līdztekus tās pamatfunkcijai, vai elektroenerģijas radīšanai, pārvadīšanai un sadalei paredzētas preces vai produkti (vadi, kabeļi, komutācijas aparāti u.c.), kur elektroenerģijas patēriņš lielākoties atbilst elektroenerģijas zudumiem. Tāpat par elektroenerģiju patērējošām precēm vai produktiem šī regulējuma izpratnē nebūtu uzskatāmas tādas preces vai produkti, kas darbināmi ar atkārtoti uzlādējamu iebūvētu akumulatoru vai ar nomaināmām vai atkārtoti uzlādējamām baterijām. *(Precizēts 08.08.2023.; 31.08.2026.)*

[4] 2026. gada 9. jūnijā stājās spēkā grozījumi PIL 51. panta 3.1 daļas regulējumā, kas paredz pasūtītājam plašāku elastību kvalitātes kritēriju izvēlē, ja iepirkuma līgumu slēdz par projektēšanu un apvienoto projektēšanu un būvdarbiem, proti, šajos iepirkuma priekšmetos pasūtītājam vairs nav pienākums izvēlēties kādu no normā uzskaitītajiem kritēriju piemēriem, tas var izvēlēties arī kādu citu/-us.

[5] Skaidrojums "Biežāk konstatētās neatbilstības iepirkuma procedūru dokumentācijā un norisē"22. punktu

Vēršam uzmanību, ka par elektroenerģiju patērējošām precēm vai produktiem neatkarīgi no iepriekš minētiem faktoriem vienmēr ir uzskatāmas tādas preces vai produkti, kuriem ir piešķirts Eiropas Savienības energoefektivitātes marķējums. *(Precizēts 08.08.2023.; 31.08.2026.)*

Vērtējot elektroenerģijas patēriņu, var salīdzināt, piemēram, ražotāja norādīto informāciju par ierīces elektroenerģijas patēriņu vai jebkuru citu ierīces objektīvi salīdzināmu lielumu, kas ļauj novērtēt ierīces atbilstoši regulējumam.

Ar 2026. gada 9. jūnija grozījumiem PIL tika izslēgts tā 19. pants "Zaļais publiskais iepirkums" un zaudēja spēku Ministru kabineta 2017. gada 20. jūnija noteikumi Nr. 353 "Prasības zaļajam publiskajam iepirkumam un to piemērošanas kārtība" (turpmāk – Noteikumi Nr. 353). Tas nozīmē, ka no 2026. gada 9. jūnija uzsāktos vai izsludinātos iepirkumos zaļā publiskā iepirkuma prasības nav jāpiemēro obligāti, bet līdz šim datumam uzsāktie iepirkumi pabeidzami atbilstoši to uzsākšanas vai izsludināšanas laikā spēkā esošam regulējumam, tajā skaitā par zaļā publiskā iepirkuma prasību piemērošanu. Aicinām arī turpmāk uzsāktos vai izsludinātos iepirkumos, kur iespējams, piemērot zaļā publiskā iepirkuma kritērijus, ņemot vērā Publisko iepirkumu likuma aktuālajā redakcijā izvirzīto mērķi – ilgtspējīgu iepirkumu veikšanu (skatīt Publisko iepirkumu likuma 2. panta 4. punktu). IUB ieskatā Ministru kabineta Noteikumu Nr. 353 normas turpmāk var izmantot kā vadlīnijas zaļā publiskā iepirkuma prasību iekļaušanai iepirkumos, kur citstarp noteiktas prasības arī elektroenerģiju patērējošām precēm, piemēram, datortehnikas, drukas iekārtām un iekštelpu un ielu apgaismojumiem. *(Precizēts 16.06.2026.)*

Autotransporta līdzekļiem. Šādā gadījumā papildus cenai pasūtītājs ņem vērā vismaz šā PIL 54. panta nosacījumus, izņemot gadījumu, kad pasūtītājs iepērk autotransporta līdzekli PIL 54. panta ceturtajā daļā noteikto mērķu sasniegšanai.

Kaut arī autotransporta līdzekļu iepirkumos jau šobrīd ir jāievēro PIL 54. pantā noteiktās prasības, tomēr izmaiņas tiek paredzētas, lai noteiktu, ka šīs spēkā esošās prasības autotransporta līdzekļu iepirkumos ir īstenojamas caur saimnieciskā izdevīguma kritēriju vērtēšanu.

PIL 54. panta pirmā daļa paredz, ka pasūtītājs, rīkojot M un N kategorijas autotransporta līdzekļu iepirkumus, ņem vērā to ekspluatācijas ietekmi uz enerģētiku un vidi un šajā nolūkā izvērtē vismaz enerģijas patēriņu un oglekļa dioksīda, slāpekļa oksīdu, metānu nesaturošo ogļūdeņražu un cieto daļiņu emisiju apjomu. Savukārt atbilstoši PIL 54. panta ceturtajai daļai pasūtītājs, rīkojot autotransporta līdzekļu iepirkumu, nodrošina, ka:

1) *katrā iepirkumā, kurā paredzēts iepirkt M_1, M_2 vai N_1 kategorijas autotransporta līdzekļus, tiek iepirkti vismaz šajā likumā noteiktie procenti tīru autotransporta līdzekļu;*
2) *katrā iepirkumā, kurā paredzēts iepirkt N_2 vai N_3 kategorijas autotransporta līdzekļus, tiek iepirkti vismaz šajā likumā noteiktie procenti tīru autotransporta līdzekļu;*
3) *katrā iepirkumā, kurā paredzēts iepirkt I klases vai A klases M_3 kategorijas autotransporta līdzekļus, tiek iepirkti vismaz šajā likumā noteiktie procenti tīru autotransporta līdzekļu un vismaz puse no iepirktajiem tīrajiem I klases un A klases M_3 kategorijas autotransporta līdzekļiem ir tādi I klases un A klases M_3 kategorijas autotransporta līdzekļi, kas atbilst lielas noslodzes bezemisiju autotransporta līdzekļa definīcijai*.

IUB tīmekļvietnē pieejami metodiskie materiāli par PIL 54. panta piemērošanu un "tīrā autotransporta" iepirkumu veikšanu, t.sk. ieteikumi prasību un kritēriju noteikšanai.[6]

[6] Skaidrojums "Tīrā" autotransporta iepirkumi

Lai veiksmīgi izstrādātu saimnieciski visizdevīgākā piedāvājuma vērtēšanas kritērijus, pasūtītājiem jāpārzina konkrētās nozares specifika. Iepirkumu uzraudzības birojs ir apkopojis tīmeklī pieejamos resursus gan par saimnieciski visizdevīgākā piedāvājuma kritēriju noteikšanas principiem konkrētās nozarēs, gan arī šo kritēriju noteikšanu caur stratēģiskā publiskā iepirkuma realizēšanu. Aicinām iepazīties ar dažādiem metodiskajiem materiāliem jau konkrētās nozarēs.

Latviešu valodā:

- *Iepirkumu uzraudzības biroja izstrādātā Iepirkuma ceļveža sadaļa 3.3.5. Saimnieciski visizdevīgākā piedāvājuma kritēriji*[7]*;*
- *Iepirkumu uzraudzības biroja tīmekļvietnē pieejami Nozaru iestāžu un organizāciju ieteikumi, kur iespējams iepazīties ar dažādu nozaru asociāciju (piemēram, apsardzes, teritoriju apsaimniekošanas, u.c.) un nozaru ministriju (piemēram, Ekonomikas ministrijas, Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas, u.c.) izstrādātos ieteikumus iepirkumu veikšanai*[8]*;*
- *Iepirkumu uzraudzības biroja skaidrojuma "Biežāk konstatētās neatbilstības iepirkuma procedūru dokumentācijā un norisē" V. sadaļa Neatbilstības piedāvājumu izvērtēšanas kritērijos*[9]*;*
- *Iepirkumu uzraudzības biroja tīmekļvietnē pieejams metodiskais materiāls: "Ārvalstu prakses apkopojums – Saimnieciskā izdevīguma kritērijs"*[10]*;*
- *Eiropas Komisijas norādījumi praktizējošiem speciālistiem (2018. gads), 70. lapa*[11]*;*
- *Iepirkumu uzraudzības biroja konferences "Saimnieciskais izdevīgums – pieredzes stāsti" videoieraksts*[12]*;*
- *Iepirkumu uzraudzības biroja diskusijas "Ideju sēja"* [13] *un "Ideju pļauja"* [14]*, kurās tika pārrunātas sociāli atbildīga un inovāciju iepirkuma iedzīvināšana praksē;*
- *Iepirkumu uzraudzības biroja tīmekļvietnē apkopotajā informācijā par stratēģisko publisko iepirkumu – sociāli atbildīgu, inovāciju un zaļo iepirkumu iespējams atrast un iepazīties ar saimnieciski visizdevīgākā piedāvājuma noteikšanas kritērijiem konkrētā iepirkuma veida ietvaros*[15]*;*
- *Viedās administrācijas un reģionālās attīstības ministrijas tīmekļvietnē pieejamas Zaļā publiskā iepirkuma piemērošanas vadlīnijas*[16]*;*
- *Viedās administrācijas un reģionālās attīstības ministrijas tīmekļvietnē pieejama informācija par zaļā publiskā iepirkuma veikšanu, t.sk. prakses piemēri, biežāk uzdotie jautājumi, aprites cikla kalkulatori, u.c.*[17]*;*
- *Iepirkumu uzraudzības biroja tīmekļvietnē pieejamā informācija par energoefektivitāte publiskajos iepirkumos*[18]*;*
- *Iepirkumu uzraudzības biroja tīmekļvietnē pieejama informācija par Autotransporta līdzekļu iepirkumiem*[19]*.*

[7] https://www.iub.gov.lv/lv/335-saimnieciski-visizdevigaka-piedavajuma-kriteriji
[8] https://www.iub.gov.lv/lv/nozaru-iestazu-un-organizaciju-ieteikumi
[9] https://www.iub.gov.lv/lv/skaidrojums-biezak-konstatetas-neatbilstibas-iepirkuma-proceduru-dokumentacija-un-norise
[10] https://www.iub.gov.lv/lv/prakses-piemeri#arvalstu_prakses_apkopojums
[11] https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/guides/public_procurement/2018/guidance_public_procurement_2018_lv.pdf
[12] https://www.iub.gov.lv/lv/jaunums/konferences-saimnieciskais-izdevigums-pieredzes-stasti-atskats
[13] https://www.iub.gov.lv/lv/jaunums/diskusija-ideju-seja-par-sociali-atbildiga-iepirkuma-un-inovativa-iepirkuma-iedzivinasanu
[14] https://youtu.be/STb4uVSLfsQ
[15] https://www.iub.gov.lv/lv/strategiskais-iepirkums
[16] https://www.varam.gov.lv/lv/zala-publiska-iepirkuma-piemerosanas-vadlinijas ;
[17] https://www.varam.gov.lv/lv/zalais-publiskais-iepirkums
[18] https://www.iub.gov.lv/lv/jaunums/energoefektivitate-publiskajos-iepirkumos
[19] https://www.iub.gov.lv/lv/autotransporta-lidzeklu-iepirkumi

Angļu valodā:

- *Eiropas Komisijas skaidrojums par prasībām zaļā publiskā iepirkumā[20];*
- *Eiropas Komisijas skaidrojums un aprites cikla kalkulāciju rīki[21];*
- *Par standartu iekļaušanu publiskajos iepirkumos[22];*
- *the European Federation of Engineering Consultancy Associations (EFCA) ieteikumi saimnieciski visizdevīgākā piedāvājuma kritēriju noteikšanai[23];*
- *Eiropas Komisijas tīmekļvietnē publicēts pētījums: Method for the definition of mandatory Green Public Procurement requirements[24]*
- *Eiropas Komisijas tīmekļvietnē publicēts pētījums:Method for the ranking of potential requirements, based on expected impacts and costs[25]*
- *Faktu lapa: Criteria for Sustainable Public Procurement for Food, Food services, and Vending Machines[26]*
- *Leveraging Environmental Product Declarations to Improve Scope 3 Emissions Reporting in ICT Procurement[27]*
- *Lietas izpēte:Advancing Low-Carbon Procurement with the CO_2 Performance Ladder on the M4/N4 Pavement Renewal Scheme[28]*

  (Papildināts 16.06.2026.)

[20] https://ec.europa.eu/environment/gpp/eu_gpp_criteria_en.htm
[21] https://ec.europa.eu/environment/gpp/lcc.htm
[22] https://ec.europa.eu/docsroom/documents/33421
[23] https://www.efcanet.org/news/efca-publishes-meat-guidelines
[24] https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC145122
[25] https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC143331
[26] JRC Publications - Factsheets: Criteria for Sustainable Public Procurement (SPP) for Food, Food services, and Vending Machines
[27] CFIT launched its first Recommendation: Leveraging EPDs to improve Scope 3 emissions reporting in ICT procurement | Public Buyers Community
[28] CASE STUDY: Advancing Low-Carbon Procurement with the CO_2 Performance Ladder on the M4/N4 Pavement Renewal Scheme | Public Buyers Community